

S I M A N A C H

För Året

Ester Frälsarens EHRSÆTJ Födelse

1777.

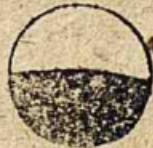
Til GÖTHEBORGS Horizont:

Eller 57 grad. 42 min. Pol-högd, och 22 tids-
min. Meridian - Stilen Väster om Uppsala
Observatorium.

Ester Hans Kongl. Majts Näbbigste
stadgande, utgifwen

Af Den Wetenstaps, Academie.

Månen's
Förmörkelse
den 23
Januarii.

Exemplar. säljes hauptadt och skuret för 3 d. E:mt

Stockholm, Tryckt hos Carl Stolpe.

Sortsättning af nya Tåflings : Åmnen til de
af Directeuren vid Ost - Indiska Compagnier
och Commendeuren af Kongl. Wasa - Orden,
Herr NICOL. SAHLGREN stiftade Premier för
åren 1776, 1777, 1778, 1779 och 1780.

II.) Uti andra Länden, tager den fattigare All-
mogen sin mästa föda af Grönsaker och
i synnerhet af Rotfrukter; men hos os
skal Såden utgöra sörre delen af födan, och när
den slår felt, nödgas den fattige, i brist af an-
nat, gripa til onaturlig spis, såsom Bärk och an-
nat sådant. Allahanda hålsosamma och födande
Rötter våra likväl hos os, så väl som Utom-
lands, och slå sällan felt. Därföre, at upmuntra
Gemene-Man på Landet til at mer lägga sig på
Rotfrukters cultivering, än härtills skedt, wil R.
Academien, vid 1776 års slut, bestå et Premium
af 100 Dal. R:mt til hvarc och et Höfdingedöme,
at gifwas den Bonde, Bergsman, Ryttare, Sol-
dat, Batsman eller Corpse i Lånet, som på sin
Gård eller sitt Corp besädlat det största Fält af
Rotfrukter, såsom Jordpåron, Kålrotter, Moröt-
ter eller Palsternackor, til föda för Folk och Bo-
stap. Om flere, uti et och samma Län, besädlat
un-

ungefärligen lika stort Fält, winner den belöningen,
som beror sig hafwa fått största gröddan. Röt-
landet bör dock ej borttaga rummet för Såd på
manlig Åker, utan hälst på någon annan tjenlig
plats därtill vara upparat.

De som milja förtjena denna belöning, tage gn-
dast wederbörliga bewis, och sticke dem til Konungs-
gens Besällningshafswande, som behagade sjelf pröf-
wa, hvilken af Allmogen i Lånet tyckes vara mäst
berättigad til Premii undsfående.

III.) Jordmårg är redan på många ställen här
i Riket funnen, och finnes ofelbart på flera, om den
filitigt estersöktes; men ganska få hafwa åntu hos os
försökt at nyttja denna Jordart, til ländiga, löss-
mylliga, sura och magra Åkrars förbättringe, så-
som i England och annorsjades med otrolig förmor-
ker. Därföre wil R. Academien med 4 Premier,
af 600 Dal. R:mt hwardera, upmuntra hwar och
en, som därtill har tilfälle, at åren 1776 och 1777,
göra sådana försök, och til den 1 Novemb. sistnämnde
år inkomma til R. Academien med bewittnade be-
räckelser, huru Åkren förut varit bestäffad, på huru
många Tunnlund de lätit utbreda Jordmårg, huru
många laž på Tunnlundet, samt hvard werka de,
ester en eller annan störd, därav sunnit. De 4, som
hårs

häruti göra R. Academien det sörsta nöje, skola fö
de utloswade Belöningarna.

Anledning, huru man skal igentlanna och nyttja
Jordmårg, finner man uti Lectoren Rothof's Tractat
hårom, utgifwen i Götheborg, år 1773. Uti de
fma Almanackorna til Götheborgs horizont för åren
1752 och 1754, är ock något hårom handladt, så
wäl som uti åtskilliga andra nnare Skrifter, rörande
Landbruket, besynnerligen uti Sven Björnsons Bok
om Jordmårg, tryckt i Stockholm år 1745, och
nyligen åter upplagd i Wästerås: uti hvilken Bok
dock rätta kännetecknet på god Jordmårg, som är,
at den jäser med Skedwatten och andra starka sy-
ror, ej är ansördt.

Förteckning uppå de orter och ställen, hvarav
Jordmårg redan är funnen, skal osorteradt utgis-
was af Trycket, i anledning af de på R. Academien's
Fråga hårom inkomna Svar.

IV.) Biskötslen försummas beklageligen altför my-
tet uti en del af de Lands- orter, hvaraf den med
stor fördel kunde idkas. R. Academien finner där-
före nödigt at upväcka håg därtill, genom 20 Pre-
mier, af 300 Dal. R:mt hwardera, som wid början
af år 1778 skola tildelas dem, hvilka på detta och
de närmastundande 2 åren finnas hafta måst besiktat

sig om Biskötslen förländande. De som på dessa åren
giordt besynnerliga framsteg med Biskötslen, i det
de antingen stäffat sig Biskopar eller förlitat antalet
af sina förra, och af dem på et år erhållit den mästa
håning och Wax, tage bewis därom af kände tro-
värda Män och ingifwe det til Landshöfdingen uti
orten, at af houm granskas och påskrifwas, hwar-
ester detta Bewis til R. Academien så tidigt insän-
des, wid slutet af år 1777 eller bärjan af 1778, at
R. Academien, i April månad fisanåmnde år, må
funna utbetala Premierna til dem, som, efter jäm-
förandet af hvars och ens bewis, finnas därtill måst
förtjente. R. Academien wil därvid dock så wida
hafta något afseende på de orter, där Biskötslen
håtils warit mindre allmånt idkaf, at åtminstone
in uti hvart och et sådant Län, hvilken hårtid
giordt besynnerlig fit, skal få belöning, fastän han
icke skulle hafta hunnit förskaffa sig så många Bis-
kötsler eller Kupor, som någon i Skåne, Småland,
Halland eller Blekingen.

V.) Som ifrån Utrikes orter årligen införskrif-
wes Eld- fast Lera, för 5 eller 6000 Riksdaler,
och de prof, som hårtils af sådana Svenska Lero
blifvit upwiste, antingen ej warit af fullkomlig god-
het, eller ej funnits i tillräckelig myckenhet; har R.
Acad.

Academien welat utsätta Belöning för uppfinnandet af god Eldfast Lera här i Riket, uti tilräckelig mängd; dels at därigenom bespara för Riket förenämnde utgift, dels ock, i anseende til den nyita därmed funde göras til flera behof ån tilsförne, om sådan Lera funde inom Riket erhållas til lindrigare pris, ån den Utlandsta.

Eldfast Lera bör hålla det prof, at då el sycke där-af, väl torkadt, lägges imellan Kol i en Klenmsmeds-äkja, och påblåses med Pusten en tima eller däröfwer, smälter den icke til slagg, utan behåller samma form som förut, samt vid stark hetta bliswer så hård, at den slår Eld emot Stål. Samme denna allmänna egenstapen, bliswa en del Eldfasta Leror hvita efter bränningen, antingen de förut varit hvita, såsom Colniska Pipleran, eller blå-grå, så som den från Maastricht.

Om nu någon, inom 1777 års slut, här i Riket upfinner och hos R. Academien angisiver något ansenitigt lager af sådan Eldfast Lera, som kännes set och sammanhängande innan hon brännes, och efter bränningen blir hvit, han skal hafla at undfa en Belöning af 1800 Dal. R:mt. Om åter någon finner en Lera, som väl håller ofwannämnde prof, men ej bliswer hvit efter bränningen, och som är torr och

och icke sammanhängande, utan blanning med annan Lera; han skal få 1200 Dal. R:mt.

Den som upfinner sådana Leror, bör låta däras upgrafsa nära Tunnor, och til R. Academien insända några stycken däras, til profs anfållande sätte berättelse, med kände trorvärda Måne i lygande besyrkt, hvaraf profwen åro taare och hvarad anledning är at sluta, det på samma ställe tyckes vara ansenitig tilgång af samma Ler-art.

Om flere upfinnare af lika god och ymnig Eldfast Lera anmåla sig, erhåller den belöningaen, som angisiver det stället, hvarifrån är lindrigaste Transport til någon af Rikets Sjö-Städer.

VI.) Emedan brist på vanlig gödsel mycket hindrar Åkrens förbättring och nya upodlingar, bör man, så väl här, som i andra Länder, vera omständt, at genom Jordblannings åstadkomma fruktbarhet. Men, om egen förfarenhet häruti skal blisva Bondens Läremästare, förras därtil gauksa lång tid, och mängen torde affräckas ifrån ytterligare försök, sedan de, hvilka han af okunnighet vrått anstält, slagit ut med förlust af tid, mōda och kostnad. Däröföre utlofwas en belöning af 1200 Dal. R:mt för den grundeligaste, men eck tillika för allmogen tydeligaste bestrifning på Ewensta Jord-

arters egenfärper, skiljemärken, blanningar, nyta och bruk, til at befördra Jordmåners borrhigkeit, utan behof af någon eller så mycken Boskaps gödsel, som wanligt warit. Om R. Academien får flera nöjaktiga Svar på denna Fråga, til den 1 Julii 1778, får Auctoren til det, som pröfwas vara i godhet näst det bästa, 800 Dal. R:mt.

VII.) Til samma tid, nemlig den 1 Julii 1778, utsätter R. Academien en belöning af 50 Ducater, artingen i Medailler eller Courant Guldmyat, för den bästa, på Mechaniska grunder bygda nöjaktiga undersökningen, om fördelaktigaste skapnaden af en Plog, med proportionen och ställningen af alla nödiga delar, hvarmed Jordens yta til wanligt och erforderligt djup kan öpnas, och den lökhade Jordtorswan np och ned wändas, med minsta möjliga kraft, så at Plogen kan dragas af et par Dragare, då Jordmånen anses för medelmättigt och altid lika hård.

Denna Fråga har väl förut warit framställd: Svar därpå åro ock införne; men som de ej befunnits fullständiga, och ämninet är af största vigt, utsätttes samma Fråga å nyo, med begäran, at den i synnerhet åstundade grundeliga theoretiska undersökningen må beledsagas, artingen med så tydliga

Beskrifningar och Ritningar på alla en sådan Plogs delar, at wäre Landtmän må kunna göra sig gagn därav, eller ock med et fullkomligt Model af heila Plogen. Om til nämnde tid flera så bestaffade Svar införrna, skal Auctoren til det, som pröfwas vara näst det bästa, få 20 Ducater. Utlåningar kunna åfven bli swa Medteflare uti detta ämne, och insända sina Svar, på Latin, Tyska, Fransyska, Dantska eller Engelska.

Allie anmodas, at däruti bruka möjligaste kårhet, samt at ej utsätta sina namn eller eljest göra sig kände, utan skrifa namnet med addresen uti en väl förseglad Sedel, som åtföljer Swaret, och som ej kommer at önas förr, än R. Academien afgjordt, at Skriften förtjänar Belöning.

VIII.) Utmogen här i Riket har härtills altsör litet besittat sig om Fruktträdspplanterande wid sina Hemman och Corp, då likväl sådana väl ansade Träd, i goda år, fasta mer af sig och lona bättre mödian, än någon annan plantering, på lika stor plats; hvarförutan små Trågårdar göra en stor prydnad wid Hemmanen. Därfore utlöfwas en belöning af 300 Dal. R:mt til hvar Höfdingedöme i Riket, at gifwas, wid 1779 års slut, den Bonde, Corpares eller annan gemen Landiman uti Lä-

Lånet, som, på dessa nästföljande 5 åren, vid sitt Hemman eller Corp, anlägger den största Trädgårds-Tärpa, och däruti planterar de mästa Fruktträd af Appelen, Päron, Piomonon eller Körnbär, så at de flästa Träd, vid nämnda års slut, åro åtminstone Tu år gamla. Om flere, uti et och samma Län, planterat lika många, tillfaller belöningen den, hvars Träd åro störst och bäst ansade.

Detta Premium kommer, lika som det under N:o II, för Not-frukters framställande, at utdelas af Herr Lands-höfdingen i orten, efter deh egét b:pröfwande.

IX) Brist på unga Träd, Telningar och Plantor til upplantering, gör, at wången, som wå! hade hag därtil, ej kan företaga Träd-plantering. Ti! förekommande dår af, y:sättes en Belöning af 300 Dal. Runt för hvarmt Län: Riket, at vid 1780 års slut gifwas den Jord: ägarre i Lånet, som, inom den iden, vid sin Gård anlägger, inhägnar och underhåller den största och bäst ansade Träd-planterings-Skola, så väl af Fruktträds-stammar, såsom Appel, Päron, Körnbär, Piemonon, med mera, som af Bild: och Get: Appel, Ef, Bok, Alm, Ås, Rönn, Pil, i synnerhet Korg, Pil, Oxel, Lind, Hag-torn, Lönn, Ås, med mera. Dock får ingen denna Belöning, som icke om Hösten år 1780, kan urvisa åt Minstone 2000 unga Träd eller Plantor uti sin Träd-Skola, minst af 3 års ålder, och af flero slag.

Med utdelningen af dessa Premier, kommer at förs hållas lika som med de nästföregående, under N:o VIII.

